

ГРАЧЕНКО Віолетта

студентка 2-го курсу спеціальності

«Середня освіта (Технології)»

Криворізького державного педагогічного університету

СЕРЬОГІНА Ірина

науковий керівник, кандидат педагогічних наук, доцент

Криворізького державного педагогічного університету

РОЛЬ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ПІДГОТОВЦІ ДО ЖИТТЯ

Сучасне суспільство перебуває в стані глибокої трансформації, яку дослідники називають Четвертою промисловою революцією. Штучний інтелект, автоматизація та стрімка цифровізація змінюють економіку і структуру повсякденного життя [1, с.22]. У цих умовах традиційна освіта, з її акцентом на засвоєння фіксованої суми знань, демонструє свою обмеженість. Як зазначає Міжнародна організація праці, сучасний ринок потребує здатності до навчання впродовж життя, критичного мислення та вміння працювати зі штучним інтелектом [2, с.15]. Технологічна освіта сьогодні розглядається не як факультатив, а як фундаментальна складова підготовки до життя. Мета есе – проаналізувати її роль у формуванні цифрової грамотності, критичного мислення, технологічної культури та готовності до змін на ринку праці.

Технологічна освіта – це організований процес навчання і виховання, спрямований на формування технологічної, екологічної та економічної культури особистості [3, с.45]. Вона виходить за межі професійної підготовки. У дослідженнях І. Голіяд наголошується, що в умовах післявоєнного відновлення України технологічна освіта стає стратегічним чинником розвитку людського капіталу [4, с.47]. За даними ініціативи NXplorers, 65% молодих людей у світі не володіють цифровими навичками, необхідними для 90% сучасних робочих місць [5, с.8]. Цей розрив між освітою та реальністю є одним із найгостріших викликів.

У світі, де обсяг інформації подвоюється щороку, а дезінформація стала звичним явищем, здатність критично оцінювати контент є життєво необхідною. Дослідження підтверджують, що штучний інтелект може стимулювати аналітичні здібності студентів, але водночас існує ризик «когнітивного розвантаження» – надмірної довіри до технологій, що послаблює самостійне мислення [6, с.114–116]. Українські педагоги наголошують, що в умовах цифрового середовища критичне мислення стає базовою компетентністю [7, с.26]. Цифрова грамотність охоплює не лише базові навички, а й уміння розпізнавати маніпуляції, захищати персональні дані та розуміти алгоритми соціальних мереж [8, с.52].

Ринок праці змінюється швидше за прогнози. Програма Skills Imperative 2035 зафіксувала, що до 2035 року може зникнути від одного до трьох мільйонів робочих місць у «високоризикових» професіях [9, с.23]. Відповідно до звіту EDUCAUSE за 2026 рік, підготовка до робочих місць майбутнього вимагає вбудовування штучного інтелекту як базової компетенції в освітні програми [10, с.5]. 92% робочих місць у США вже потребують цифрових навичок, але третина робочої сили має нульовий рівень цифрової грамотності [10, с.7]. В Україні понад 40% безробітних не мають базових цифрових навичок [11, с.18]. Саме тому в рамках реформи Нової української школи технологічна освіта є практико-орієнтованою [12, с.34].

Технологічна освіта формує «технологічну культуру» – здатність до перетворювальної діяльності, готовність до проєктної роботи [3, с.115]. Важливим аспектом є інклюзивність: технології можуть долати освітні бар'єри для дітей з особливими потребами та мешканців віддалених регіонів. ЮНЕСКО наголошує, що справедлива освіта відповідає Цілі сталого розвитку 4 – рівному доступу до якісної освіти [13, с.42–45]. Крім того, кібербезпека є невід'ємною складовою: лише 28% українських підлітків використовують двофакторну автентифікацію [11, с.22]. Формування навичок безпечної поведінки в мережі має стати частиною технологічної освіти.

Технологічна освіта в сучасному світі – це комплексний процес формування особистості, здатної орієнтуватися в невизначеності, критично мислити, адаптуватися до технологічних змін і брати відповідальність за свої рішення в цифровому суспільстві [1, с.25; 4, с.52].

Проведений аналіз дозволяє стверджувати, що сучасна освіта має змістити акцент із простої передачі знань на формування в учнів здатності навчатися впродовж життя та розвивати критичне мислення. Ключову роль у цьому процесі відіграє штучний інтелект, який має стати «інтелектуальним партнером» у навчанні, однак його впровадження потребує чіткого дотримання етичних норм. Водночас освіта повинна гарантувати рівний доступ до технологій для всіх верств населення, а технологічна підготовка бути вільною від гендерних стереотипів та інклюзивною. Важливою умовою успіху є тісна співпраця з бізнесом задля забезпечення відповідності навичок випускників реальним вимогам ринку.

Попри воєнні виклики, Україна демонструє системні кроки в цьому напрямку: запровадження нових стандартів базової середньої освіти, оновлення модельних програм з технологій (2025 рік) та впровадження STEAM-підходів. Підготовка до життя в XXI столітті – це насамперед підготовка до життя з технологіями, де технології слугують людині, а не навпаки. Лише синтез

технологічної грамотності, гуманітарних цінностей та екологічної відповідальності може забезпечити сталий розвиток особистості та суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Schwab K. *The Fourth Industrial Revolution* / K. Schwab. New York : Crown Business, 2017. 192 с.
2. International Labour Organization. *Core skills in the age of artificial intelligence : report* / ILO. Geneva : ILO Publications, 2025. 64 с.
3. Коберник О. М. *Технологічна освіта: теорія і практика : монографія* / О. М. Коберник, В. К. Сидоренко. Умань : Візаві, 2021. 280 с.
4. Голіяд І. Системна трансформація технологічної освіти як стратегічний чинник розвитку людського капіталу / І. Голіяд // *Український педагогічний журнал*. 2025. № 2. С. 44–54.
5. Andrian R. D. *The Role of Artificial Intelligence in Enhancing Critical Thinking Skills of Educational Technology Students* / R. D. Andrian, Y. M. Widianti, D. A. R. Wati // *Journal on Smart Learning Technologies*. 2025. Vol. 1, No. 2. P. 109–120.
6. Житницька А. А. Інноваційні підходи до формування критичного мислення у здобувачів освіти в умовах цифрового навчального середовища / А. А. Житницька, Н. А. Хміль, А. П. Гриценко // *Педагогічна академія*. 2025. № 3 (1). С. 24–31.
7. Osadcha K. *Цифрова грамотність в освіті: чому це так важливо?* / K. Osadcha, V. Osadchyi, S. Symonenko // *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців*. 2024. Вип. 68. С. 50–58.
8. National Foundation for Educational Research. *Skills Imperative 2035: Final report* / NFER. London : NFER, 2025. 112 с.
9. EDUCAUSE. *2026 Top 10 #7: Technology Literacy for the Future Workforce* / EDUCAUSE. Boulder, CO : EDUCAUSE, 2025. 24 с.
10. Міністерство освіти і науки України. *Аналітичний звіт про стан технологічної освіти в Україні за 2024 рік* / МОН України. Київ : МОН, 2025. 56 с.
11. Міністерство освіти і науки України. *Технології. Модельна навчальна програма для 5–9 класів* / МОН України. Київ : Педагогічна думка, 2025. 64 с.
12. UNESCO. *Bridging Educational Gaps through Inclusive Innovation : global report* / UNESCO. Paris : UNESCO Publishing, 2024. 180 с.
13. STEM-коаліція України. *Гендерний вимір STEM-освіти в Україні : аналітична доповідь* / STEM-коаліція. Київ, 2024. 48 с.